

Znalazłeś się
- w sytuacji
- **korupcyjnej?**
- dowiedz się
co robić!

Zatrzymajmy
korupcję

www.antykorupcja.gov.pl

„...Korupcja zagraża praworządności, demokracji, prawom człowieka, narusza zasady uczciwości społecznej, spowalnia rozwój gospodarczy i zagraża stabilności instytucji demokratycznych, i moralnym podstawom społeczeństwa...”

(Preambuła prawno-karnej konwencji o korupcji podpisanej przez Polskę w Strasburgu dnia 27.01.1998 r.)

Spis treści

- 1. Co to jest korupcja? str. 3**
 - Co to jest korupcja
 - Funkcjonariusz publiczny
 - Łapownictwo
 - Korzyść majątkowa lub osobista
 - Płatna protekcja
 - Nadużycie władzy publicznej
 - Inne formy korupcji

- 2. Konsekwencje korupcji str. 8**
 - Konsekwencje korupcji
 - Jak uniknąć kary – „czynny żal”
 - Za co jaka kara

- 3. Co robić w przypadku korupcji str. 13**
 - Co robić gdy Cię namawiają
 - Co robić gdy dałeś łapówkę
 - Przykłady z życia

- 4. Użyteczne linki str. 16**

Co to jest **korupcja**?

Korupcja jest zjawiskiem dotyczącym nie tylko sfer rządzących czy wielkiego biznesu – stykamy się z nią na co dzień.

- Korupcja to żądanie, proponowanie, wręczanie lub przyjmowanie bezpośrednio lub pośrednio łapówki lub jakiegokolwiek innej nienależnej korzyści lub obietnicy takiej korzyści.
- Korupcja to nadużycie władzy publicznej przez funkcjonariuszy publicznych i członków organów samorządowych oraz przez osoby zatrudnione w instytucjach dysponujących środkami publicznymi, np.: publiczne zakłady opieki zdrowotnej, szkoły, uczelnie, instytucje kontrolne, instytucje i przedsiębiorstwa z udziałem Skarbu Państwa, fundacje itp.

Powszechnie mówimy, że to łapówkarstwo, czyli przekupstwo. W rzeczywistości jest to bardziej złożony proceder. Może być to zawłaszczenie majątku publicznego, na przykład powieszenie na ścianie prywatnego domu drogocennego obrazu z publicznego muzeum. Albo jeżdżenie służbowym samochodem na prywatne wakacje.

Lekarz, który każe sobie zapłacić za przyjęcie pacjenta do szpitala. Urzędnik, który czeka na prezent w zamian za szybsze rozpatrzenie sprawy. Kierowca starego samochodu, który proponuje w stacji diagnostycznej, że dodatkowo zapłaci za pozytywny przegląd samochodu, choć ten jest niesprawny. Poseł, który domaga się zmiany przepisów ustawy tak, by były one korzystne dla firmy, w której jest pracownikiem, albo członkiem rady nadzorczej. Dyrektor przedsiębiorstwa, który zatrudnia swoich krewniaków poza przyjętymi procedurami (uprawia nepotyzm). Albo poseł, który „wstawia” się (czyli uprawia kumoterstwo) za swoimi przyjaciółmi. Ktoś może chcieć uzyskać dodatkową korzyść z tego powodu, iż bank udzieli nam kredytu na wyjątkowych warunkach, albo prezes spółdzielni mieszkaniowej spowoduje, że kupimy mieszkanie na preferencyjnych warunkach. Nasza firma może starać się o dotację, zamówienie publiczne czy komercyjne, żeby je zdobyć staramy się nieformalnie dotrzeć do informacji jakie oferty złożyli inni oferenci, żeby dać lepsze warunki - korupcja występuje więc także w sferze życia gospodarczego.

Zawsze wtedy, gdy ktoś wykorzystuje swoją funkcję lub pozycję by zaspokoić czyjeś oczekiwania, a w zamian za to otrzymuje jakieś nienależne korzyści, mamy do czynienia z korupcją. W szczególności dotyczy to funkcjonariuszy publicznych i osób zawiadujących środkami publicznymi.

Najczęściej spotykane działania o charakterze korupcyjnym:

- przekupstwo (łapownictwo),
- wykorzystywanie środków budżetowych i majątku publicznego do celów prywatnych lub osobistych korzyści,
- płatna protekcja,
- handel wpływami, np. poparcie w wyborach lub finansowanie partii politycznej w zamian za zdobycie wpływów,
- nieprawidłowości dot. zamówień publicznych, kontraktów, koncesji czy decyzji sądów,
- uchylanie się przed obowiązkiem cełnym, podatkowym itp.,
- świadome, niezgodne z prawem dysponowanie środkami z budżetu państwa i majątkiem, który jest dobrem publicznym,
- faworyzowanie,
- nepotyzm, kumoterstwo.

Korupcja ma miejsce wówczas gdy ktoś chce osiągnąć dla siebie jakiś cel i obiecuje, proponuje lub wręcza korzyść majątkową, osobistą lub inną osobie, która piastuje funkcje publiczne lub gospodarcze po to, by cel ten uzyskać.

Nie jest ważne czy proceder ten odbywa się osobiście, czy z pomocą pośredników.

Funkcjonariuszami publicznymi w tym znaczeniu są: Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, poseł, senator, radny, sędzia, ławnik, prokurator, notariusz, komornik, kurator sądowy, osoba orzekająca w sprawach o wykroczenia lub w organach dyscyplinarnych działających na podstawie ustawy, urzędnik, pracownik organu kontroli państwowej lub organu kontroli samorządu terytorialnego, osoba zajmująca kierownicze stanowisko instytucji państwowej (np. dyrektor szkoły, domu pomocy społecznej), funkcjonariusz organu powołanego do ochrony bezpieczeństwa publicznego albo funkcjonariusz Służby Więziennej, zawodowy żołnierz, prezes spółdzielni mieszkaniowej, dyrektor przedsiębiorstwa państwowego, lekarz w publicznym ośrodku zdrowia, diagnosta samochodowy itp.

Część z profesji i funkcji została określona w art. 115 § 13 i § 19 Kodeksu Karnego. W przypadku innych (prezesa spółdzielni mieszkaniowej, diagnostyka samochodowego itp.) wypowiedział się Sąd Najwyższy. Uznał, że co prawda osoby te nie sprawują funkcji publicznej, jednak ich decyzje mają wpływ na sposób dysponowania publicznymi pieniędzmi.

Najczęściej spotykaną formą korupcji jest **łapownictwo**. W prawie karnym spotyka się dwie jego odmiany: bierną (czyli ci, którzy otrzymują) i czynną (czyli ci, którzy proponują).

Art. 228 § 1 Kodeksu Karnego określa łapownictwo bierne, potocznie określane jako sprzedajność. Na mocy tego artykułu można skazać **funkcjonariusza** publicznego, który łapówkę przyjmuje. Przeszestwem z Art. 228 § 1 KK jest na przykład żądanie łapówki przez policjanta wydziału ruchu drogowego, ale także uzależnianie sposobu leczenia pacjenta przez lekarza od gratyfikacji.

Art. 229 Kodeksu Karnego określa przekupstwo

Kto udziela lub obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej osobie pełniącej funkcję publiczną w związku z pełnieniem tej funkcji, podlega karze...

W ten sposób określono przestępstwo łapownictwa czynnego, potocznie nazywane **przekupstwem**. Może je popełnić każdy, kto wręcza (daje), bądź obiecuje wręczyć łapówkę w zamian za załatwienie interesującej jej sprawy w urzędzie czy instytucji.

Korzyść majątkową stanowią rzeczy, świadczenia, prawa majątkowe (np. darowizna, zwolnienie z długu, zawarcie korzystnej umowy, wygranie przetargu). Są to dobra, których wartość można wyrazić w pieniądzu. Może więc nią być umowa np. pożyczka udzielona na korzystnych warunkach. (Art. 115 § 4 Kodeksu Karnego),

Tak więc osoba sprzedajna przyjmuje jakiś przedmiot, dokument, gratyfikację. Albo oczekuje na drogocenny prezent. Może też zażądać takiej korzyści. Daje do zrozumienia, że osoba zajmie się naszą sprawą (lub jej zaniecha) jeśli spełnimy jej żądanie. Za każdym razem zobowiązana jest – ze względu na swoją funkcję publiczną lub stanowisko - świadczyć tę czynność bezpłatnie.

Korzyść osobista to taka, która nie ma charakteru materialnego. Może nią być awans, albo ograniczenie obowiązków zawodowych, odznaczenie państwowe lub branżowe, albo przyjęcie na praktykę, na staż, wysłanie na zagraniczne stypendium. To taka korzyść, która zaspokaja niematerialne potrzeby.

Przyjęcie obietnicy albo samych korzyści może dotyczyć osoby sprzedajnej, albo każdej innej przez nią wskazanej. Jeśli więc otrzymamy coś (mieszkanie, pracę, staż) co wynika z „umowy korupcyjnej” nie powinniśmy z tego korzystać, bowiem sami jesteśmy wówczas uwikłani w sytuację korupcyjną.

Obietnica korzyści majątkowej lub osobistej polega na tym, że osoba obdarowywana oczekuje na tę korzyść. Przyjęła propozycję, zaakceptowała ją i czeka na realizację.

Kiedy uprzejmość i protekcja staje się przestępstwem?

Sprawcą płatnej protekcji jest każdy, *„kto powołując się na wpływy w instytucji państwowej, samorządowej, organizacji międzynarodowej albo krajowej lub w zagranicznej jednostce organizacyjnej dysponującej środkami publicznymi albo wywołującymi przekonanie innej osoby lub utwierdzającej ją w przekonaniu o istnieniu takich wpływów, podejmuje się pośrednictwa w załatwieniu sprawy w zamian za korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę”* (art. 230 KK) .

Tego typu „usługi” może świadczyć np. instruktor przygotowujący do egzaminu na prawo jazdy gdy zapewni, że może nam pomóc zdać egzamin pod warunkiem, że zostanie za to dodatkowo wynagrodzony. Porozmawia wówczas z egzaminatorem. Ktoś może nam obiecać, iż na pewno nasze dziecko dostanie się do wymarzonej szkoły, jeśli skorzystamy z jego znajomości albo, że nie będziemy musieli czekać na decyzję 30 dni, tylko dostaniemy ją za tydzień... ale „to kosztuje”.

Płatna protekcja polega więc na tym, że ktoś chce być opłacony w zamian za swoje wstawiennictwo.

Podobnie jak w przypadku przekupstwa istnieje pojęcie czynnej płatnej protekcji (art. 230 a KK). To przestępstwo popełniają ci, którzy szukają u innych protekcji i ofiarowują za nią korzyści. Jeśli więc ktoś szuka pośrednika, by w ten sposób szybciej załatwić jakąś sprawę i ofiarowuje lub obiecuje za to pośrednictwo określone korzyści, popełnia przestępstwo z tego paragrafu.

Na czym polega nadużywanie władzy publicznej?

Prawo precyzuje jeszcze jedno korupcyjne zachowanie funkcjonariuszy publicznych. **Nadużywanie przez nich władzy (art. 231 KK)**. Funkcjonariusz może przekroczyć swoje uprawnienia (np. wydać zgodę na prowadzenie działalności gospodarczej, choć nie ma do tego uprawnień) albo nie dopełnić obowiązku (np. funkcjonariusz Urzędu Celnego, w zamian za gratyfikację finansową, nie sprawdzi wartości towaru podlegającego ocłeniu). Władzy może nadużywać określona osoba lub całe grono, na przykład samorząd lokalny może zdecydować o oddaniu atrakcyjnego gruntu w nieodpłatne użytkowanie wieczyste, gdy grunt taki można było atrakcyjnie sprzedać i uzyskać środki dla budżetu miasta.

Gdzie przebiega granica pomiędzy kampanią wyborczą a przekupstwem?

Prawo wymienia jeszcze jedno, szczególne przestępstwo. To **korupcja wyborcza** (art. 250a KK). Szczegółność tego procederu polega na tym, że to funkcjonariusz publiczny oferuje korzyści w zamian za poparcie dla siebie, a „zwykły człowiek” z tych korzyści korzysta. Mogą to być przeróżne sytuacje. Od najbardziej prymitywnych:

zdobywania przychylności wyborców dzięki suto zastawionym stołom, aż to szczególnych obietnic pracy, awansu, załatwienia sprawy. Osoba, która oddaje głos wyborczy „przehandlowuje” swoje poparcie w zamian za określone korzyści.

Na czym polega korupcja gospodarcza?

Tak jak osoby sprawujące funkcje publiczne mogą działać niezgodnie z prawem, tak samo mogą postępować różni ludzie związani z prywatnym sektorem. Pracownik firmy ubezpieczeniowej w zamiar za otrzymaną korzyść może fałszywie napisać protokół szkód powypadkowych. Trzech dyrektorów firm prywatnych może się umówić między sobą jakie składają oferty w jednym przetargu i która z tych firm wygrywa. Wszędzie tam, gdzie ktoś działa poza prawem, wykorzystując swoją pozycję i przyjmując albo ofiarowując korzyści, mamy do czynienia z korupcją.

Czy możliwe jest nadużywanie zaufania w sferze gospodarczej?

Tak; mówi o tym art. 296a KK Piętnuje on tych, którzy: *„pełniąc funkcję kierowniczą w jednostce organizacyjnej wykonującej działalność gospodarczą lub mając, z racji zajmowanego stanowiska lub pełnionej funkcji, istotny wpływ na podejmowanie decyzji związanych z działalnością takiej jednostki, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę, w zamian za zachowanie mogące wyrządzić tej jednostce szkodę majątkową, albo za czyn nieuczciwej konkurencji lub za niedopuszczalną czynność preferencyjną na rzecz nabywcy lub odbiorcy towaru, usługi lub świadczenia, podlega karze (...)”*

Co to znaczy? Szef firmy, księgowy posiada dane o swoim przedsiębiorstwie, jego kondycji, udziale w rynku, zamierzeniach eksportowych czy importowych. Może je sprzedać, może po to by osiągnąć własne korzyści, podejmować złe decyzje dla firmy. Może na przykład podpisać umowę z dostawcą, choć nie była to najkorzystniejsza propozycja. Może też budować nową siedzibę spółki nie tam, gdzie było to najkorzystniejsze, lecz tam gdzie zarządza ktoś z nim zaprzyjaźniony albo dlatego, że dostał intratną propozycję doradczą w samorządzie lokalnym. Nie najlepszego kontrahenta może też wybrać dyrektor szkoły, przedszkola, domu pomocy socjalnej, czy adwokat lub radca prawny. Wszędzie tam, gdzie o decyzjach gospodarczych nie decyduje najlepsze rozwiązanie a poza ekonomiczne względy i uwikłane są w to prywatne korzyści, mówimy o korupcji w sferze gospodarczej.

Na czym polega korupcja sportowa?

Zgodnie z Art. 296b przestępstwem jest sprzedajność jak i przekupstwo w sporcie. W procedurze bierze udział płacący jak i sportowiec, czy sędzia. *„Kto, organizując profesjonalne zawody sportowe lub w nich uczestnicząc, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę w zamian za nieuczciwe zachowanie, mogące mieć wpływ na wynik tych zawodów, podlega karze(...)”*

Konsekwencje korupcji

Korupcja jest zła. Dla człowieka, dla społeczności, dla państwa, dla gospodarki. Prowadzi do marnotrawienia środków publicznych. Narusza zasadę wolności rynkowej. Realizuje cele jakiejś osoby lub grupy wbrew prawu i dobru ogólnemu. Pozbawia obywateli poczucia bezpieczeństwa, że chroni ich czytelne i przejrzyste prawo. Korupcja jest zjawiskiem negatywnym nie tylko etycznie, ma także negatywne skutki ekonomiczne dla państwa. Ogranicza inwestycje, hamuje rozwój, skutkuje podejmowaniem złych decyzji gospodarczych. Na korupcji tracimy więc wszyscy. Przeciwdziałanie korupcji jest priorytetowym zadaniem Rządu, a każdy obywatel ma prawo, aby jego sprawy były załatwiane bez dodatkowego płacenia, zgodnie z przepisami.

Kodeks Postępowania Karnego mówi, że każdy, kto dowie się o popełnieniu przestępstwa korupcji, ma społeczny obowiązek zawiadomienia prokuratora lub policję. Dla instytucji państwowych i samorządowych jest to obowiązek prawny.

Korupcja jest przestępstwem ściganym z urzędu i podlega karze. Kara dotyczy zarówno osoby oferującej, jak i przyjmującej korzyść majątkową lub osobistą. W zależności od wagi przestępstwa karą może być grzywna, ograniczenie wolności, a nawet pozbawienie wolności do lat 12. Sąd może także orzec tzw. środek karny w postaci: pozbawienia praw publicznych, zakazu zajmowania określonego stanowiska, wykonywania określonego zawodu lub prowadzenia określonej działalności gospodarczej, podania wyroku do publicznej wiadomości czy wreszcie świadczenia pieniężnego na określony cel społeczny. Sąd może również orzec przepadek przedmiotów pochodzących bezpośrednio z przestępstwa oraz korzyści (lub ich równowartości), jakie sprawca osiągnął choćby pośrednio z przestępstwa korupcyjnego.

W ramach przepisów Kodeksu Karnego wymienionych jest kilka rodzajów naganych zachowań podlegających karze:

- przyjęcie obietnicy lub korzyści majątkowej,
- przyjęcie obietnicy lub korzyści osobistej,
- żądanie korzyści osobistej lub majątkowej.

Przyjęcie obietnicy lub korzyści może dotyczyć osoby sprzedajnej, albo każdej innej przez nią wskazanej. Nie ważne więc, czy proceder ten realizowany jest osobiście, czy z pomocą pośredników – w każdym przypadku jest to przestępstwem.

Istnieje możliwość **uniknięcia kary przez osobę, która dała łapówkę**. Przepisy przewidują, iż sprawca tego przestępstwa nie podlega karze, jeżeli okaże tzw. „**czynny żal**” – tzn. jeśli dający łapówkę ujawni organom ścigania wszystkie istotne okoliczności przestępstwa, zanim organy te same wykryją popełnienie przestępstwa. Zgłoszenia takiego należy dokonać osobiście na policji lub w prokuraturze w formie pisemnej poświadczonej własnoręcznym podpisem.

Kodeks Karny mówi – „*Nie podlega karze sprawca przestępstwa (...), jeżeli korzyść majątkowa lub osobista albo ich obietnica zostały przyjęte przez osobę pełniącą funkcję publiczną, a sprawca zawiadomił o tym fakcie organ powołany do ścigania przestępstw i ujawnił wszystkie istotne okoliczności przestępstwa, zanim organ ten o nim się dowiedział.*”

Za co jaka kara?

Kary za przestępstwa korupcyjne określone zostały w Art.228-231 oraz Art.250a i Art.296a-b Kodeksu Karnego.

Art. 228.

- § 1. Kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.
- § 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.
- § 3. Kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę za zachowanie stanowiące naruszenie przepisów prawa, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.
- § 4. Karze określonej w § 3 podlega także ten, kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej, uzależnia wykonanie czynności służbowej od otrzymania korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy lub takiej korzyści żąda.
- § 5. Kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej, przyjmuje korzyść majątkową znacznej wartości albo jej obietnicę, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.
- § 6. Karom określonym w § 1-5 podlega odpowiednio także ten, kto w związku z pełnieniem funkcji publicznej w państwie obcym lub w organizacji międzynarodowej, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę lub takiej korzyści żąda, albo uzależnia wykonanie czynności służbowej od jej otrzymania.

Art. 229.

- § 1. Kto udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej osobie pełniącej funkcję publiczną w związku z pełnieniem tej funkcji, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.
- § 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.
- § 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 działa, aby skłonić osobę pełniącą funkcję publiczną do naruszenia przepisów prawa lub udziela albo obiecuje udzielić takiej osobie korzyści majątkowej lub osobistej za naruszenie przepisów prawa, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.
- § 4. Kto osobie pełniącej funkcję publiczną, w związku z pełnieniem tej funkcji, udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej znacznej wartości, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.
- § 5. Karom określonym w § 1-4 podlega odpowiednio także ten, kto udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej osobie pełniącej funkcję publiczną w państwie obcym lub w organizacji międzynarodowej, w związku z pełnieniem tej funkcji.
- § 6. Nie podlega karze sprawca przestępstwa określonego w § 1-5, jeżeli korzyść majątkowa lub osobista albo ich obietnica zostały przyjęte przez osobę pełniącą funkcję publiczną, a sprawca zawiadomił o tym fakcie organ powołany do ścigania przestępstw i ujawnił wszystkie istotne okoliczności przestępstwa, zanim organ ten o nim się dowiedział.

Art. 230.

- § 1. Kto, powołując się na wpływy w instytucji państwowej, samorządowej, organizacji międzynarodowej albo krajowej lub w zagranicznej jednostce organizacyjnej dysponującej środkami publicznymi albo wywołując przekonanie innej osoby lub utwierdzając ją w przekonaniu o istnieniu takich wpływów, podejmuje się pośrednictwa w załatwieniu sprawy w zamian za korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.
- § 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Art. 230a.

- § 1. Kto udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej w zamian za pośrednictwo w załatwieniu sprawy w instytucji państwowej, samorządowej, organizacji międzynarodowej albo krajowej lub w zagranicznej jednostce organizacyjnej dysponującej środkami publicznymi, polegające na bezprawnym wywarceniu wpływu na decyzję, działanie lub zaniechanie osoby pełniącej funkcję publiczną, w związku z pełnieniem tej funkcji, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

- § 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.
- § 3. Nie podlega karze sprawca przestępstwa określonego w § 1 albo w § 2 jeżeli korzyść majątkowa lub osobista albo ich obietnica zostały przyjęte, a sprawca zawiadomił o tym fakcie organ powołany do ścigania przestępstw i ujawnił wszystkie istotne okoliczności przestępstwa, zanim organ ten o nim się dowiedział.

Art. 231.

- § 1. Funkcjonariusz publiczny, który, przekraczając swoje uprawnienia lub nie dopełniając obowiązków, działa na szkodę interesu publicznego lub prywatnego, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.
- § 2. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.
- § 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 działa nieumyślnie i wyrządza istotną szkodę, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.
- § 4. Przepisu § 2 nie stosuje się, jeżeli czyn wyczerpuje znamiona czynu zabronionego określonego w art. 228

Art. 250a.

- § 1. Kto, będąc uprawniony do głosowania, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo takiej korzyści żąda za głosowanie w określony sposób, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
- § 2. Tej samej karze podlega, kto udziela korzyści majątkowej lub osobistej osobie uprawnionej do głosowania, aby skłonić ją do głosowania w określony sposób lub za głosowanie w określony sposób.
- § 3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca czynu określonego w § 1 lub 2 podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.
- § 4. Jeżeli sprawca przestępstwa określonego w § 1 albo w § 3 w związku z § 1 zawiadomił organ powołany do ścigania o fakcie przestępstwa i okolicznościach jego popełnienia, zanim organ ten o nich się dowiedział, sąd stosuje nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet może odstąpić od jej wymierzenia.

Art. 296a.

- § 1. Kto, pełniąc funkcję kierowniczą w jednostce organizacyjnej wykonującej działalność gospodarczą lub mając, z racji zajmowanego stanowiska lub pełnionej funkcji, istotny wpływ na podejmowanie decyzji związanych z działalnością takiej jednostki, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą

albo jej obietnicę w zamian za zachowanie mogące wyrządzić tej jednostce szkodę majątkową albo za czyn nieuczciwej konkurencji lub za niedopuszczalną czynność preferencyjną na rzecz nabywcy lub odbiorcy towaru, usługi lub świadczenia, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

- § 2. Tej samej karze podlega, kto w wypadkach określonych w § 1 udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej.
- § 3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca czynu określonego w § 1 lub 2 podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.
- § 4. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 wyrządza znaczną szkodę majątkową, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.
- § 5. Nie podlega karze sprawca przestępstwa określonego w § 2 albo w § 3 w związku z § 2, jeżeli korzyść majątkowa lub osobista albo ich obietnica zostały przyjęte, a sprawca zawiadomił o tym fakcie organ powołany do ścigania przestępstw i ujawnił wszystkie istotne okoliczności przestępstwa, zanim organ ten o nim się dowiedział.

Art. 296b.

- § 1. Kto, organizując profesjonalne zawody sportowe lub w nich uczestnicząc, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę w zamian za nieuczciwe zachowanie, mogące mieć wpływ na wynik tych zawodów, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
- § 2. Tej samej karze podlega, kto w wypadkach określonych w § 1 udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej.
- § 3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca czynu określonego w § 1 lub 2 podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.
- § 4. Nie podlega karze sprawca przestępstwa określonego w § 2 albo w § 3 w związku z § 2, jeżeli korzyść majątkowa lub osobista albo ich obietnica zostały przyjęte, a sprawca zawiadomił o tym fakcie organ powołany do ścigania przestępstw i ujawnił wszystkie istotne okoliczności przestępstwa, zanim organ ten o nim się dowiedział.

Co robić w przypadku korupcji?

Pamiętaj, że masz wiele możliwości działania. Zarówno, gdy ktoś zmusza cię do łapownictwa czynnego lub, gdy chce byś sam stał się sprzedajny. Nie jesteś bezbronny także wówczas, gdy uległeś i dałeś łapówkę.

Zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania karnego każdy, kto dowie się o popełnieniu przestępstwa, ma społeczny obowiązek zawiadomienia prokuratora lub policję. Dla instytucji państwowych i samorządowych, które w związku ze swoją działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu jest to obowiązek prawny.

Gdy Cię namawiają:

Jesteś osobą prywatną lub przedsiębiorcą i ktoś daje Ci do zrozumienia, że czeka na jakieś korzyści.

Co robisz:

1. Upewnij się, że naprawdę ktoś skłania Cię do korupcji. Jeśli tak jest rzeczywiście - powiedz nie. Na pewno nie jesteś bezbronny.
2. Działaj. Staraj się dokumentować wszystkie swoje kontakty z osobą, która nakłania Cię do korupcji. Pisz pisma, a nie rozmawiaj przez telefon lub osobiście. Proś o poświadczenie każdej korespondencji.
3. Postaraj się znaleźć sprzymierzeńców. Spróbuj zaangażować w sprawę jak najwięcej osób. Jak to zrobić? Zainteresuj sprawą lokalne media (prasę, radio, telewizję). Zwróć się do organizacji pozarządowych z prośbą o pomoc (np. Fundacja Batorego lub Transparency International).
4. Powiadom przełożonego osoby, o której wiesz, że jest skorumpowana. Jeśli zaś jest to ktoś kto nie ma przełożonego (np. dyrektor firmy albo burmistrz) pamiętaj, że jego poczynaniom przygląda się zarząd czy rada nadzorcza - im przedstaw swoją sprawę.
5. Sprawdź, czy ludzie wykonujący taką samą profesję jak osoba, która skłania Cię do korupcji, są zrzeszeni w samorządzie zawodowym. Jeśli tak - powiadom to grono.
6. Skontaktuj się z policją, prokuraturą lub Centralnym Biurem Antykorupcyjnym. W każdej komendzie wojewódzkiej policji znajduje się specjalny adres internetowy i numer telefonu, gdzie możesz poinformować o zdarzeniu korupcyjnym.

Jesteś funkcjonariuszem publicznym.

Co robisz:

1. Powiadom bezzwłocznie przełożonego na piśmie o złożonych Ci przez klienta „propozycjach”.

2. Opisz propozycję klienta w notatce służbowej, nie zachowuj jej w tajemnicy.
3. Jeżeli sam jesteś szefem i nie ma kto Cię wspomóc (być Twoim sojusznikiem i wsparciem) złóż doniesienie o popełnieniu przestępstwa do prokuratury lub do policji.

Gdy uległeś i dałeś łapówkę:

1. Poszukaj sojuszników, poproś o pomoc organizację pozarządową, są tam prawnicy, którzy wyjaśnią Ci Twoją sytuację i możliwości działania.
2. Jeśli zdecydowałeś się powiedzieć prawdę: nie kręć, nie wybielaj swojej sytuacji.
3. Zawiadom osobiście organ powołany do ścigania przestępstw, tj. prokuraturę lub policję a w szczególnych wypadkach Centralne Biuro Antykorupcyjne. Powinieneś uczynić to pisemnie, przy czym pismo takie musi być własnoręcznie podpisane.

Pamiętaj, że osoba dająca łapówkę lub inną korzyść nie podlega karze, jeżeli okaże tzw. „**czynny żal**” – tzn. jeśli korzyść majątkowa lub osobista albo ich obietnica zostały przyjęte, a sprawca zawiadomił o tym fakcie organ powołany do ścigania przestępstw (prokuratura, policja, CBA). Pod warunkiem, że dający łapówkę ujawnił wszystkie istotne okoliczności, zanim organ ścigania sam dowiedział się o popełnieniu przestępstwa.

Co konkretnie mamy robić? - przypadek pierwszy

Piszemy do urzędu prośbę o pozwolenie na wybudowanie garażu na naszej działce. Mieszkamy w dzielnicy z zabudową jednorodzinną. Nasz garaż ma stanąć 10 metrów od granicy działki sąsiadów. Wydaje się nam, że nie powinniśmy mieć z pozwoleniem żadnych trudności. Bardzo zależy nam na tym, byśmy mogli garaż wybudować szybko. Pytamy więc urzędnika czy będzie tak uprzejmy i odpowie jak długo będziemy czekali na decyzję. Ten przegląda dokumenty i pyta; czy bardzo nam się spieszy. Gdy słyszy że tak, uśmiecha się i dodaje: no tak czas to pieniądz, a każdy ma swoją wartość. I ostentacyjnie kładzie nasze podanie na stercie kilkudziesięciu pism. Tyle pracy, tyle pracy - dodaje.

Ta konkretna sytuacja spotkała Krzysztofa W. Zapytał urzędniczkę, czy jest to jej ostateczna odpowiedź. Wrócił do domu i napisał relację z rozmowy z urzędniczką. Zaadresował ją do naczelnika wydziału, gdzie pracowała. Wysłał do urzędu jako poleconą przesyłkę.

Tak więc pan Krzysztof mógł zawiadomić przełożonych urzędniczki lub policję bądź prokuraturę. W jego przypadku zainterweniował sam urząd. Warto jednak pamiętać, że zawsze należy zostawić sobie kopie dokumentów i korespondencji.

Czy podobnie może przeciwstawić się propozycji korupcji właściciel firmy? - przypadek drugi

Tak: ma on takie same trzy możliwości jak indywidualna osoba. Firma pani Katarzyny M. wystąpiła do urzędu skarbowego z prośbą o rozłożenie płatności podatku

dochodowego na raty spowodowanej nagłym wydarzeniem - pożarem w przedsiębiorstwie. Urzędnik złożył korupcyjną propozycję. Zaoferował w zamian za możliwość uzyskania korzyści materialnej udzielenie porady, w jaki sposób powinna argumentować wniosek o odroczenie terminu płatności. Pani Katarzyna nie przystała na tę propozycję i samodzielnie napisała nowy wniosek, z prośbą o odroczenie terminu płatności podatkowej. Wniosek ten nie został pozytywnie zaakceptowany przez urząd skarbowy, a na dokumencie przekazanym pani Katarzynie widniał podpis urzędnika, z którym poprzednio rozmawiała.

Właścicielka firmy napisała skargę do urzędu skarbowego wyższej instancji oraz poprosiła właściwy urząd skarbowy (ten, z którego dostała negatywną odpowiedź) o szczegółową argumentację wydania takiej decyzji. Swoją korespondencję, z listem przewodnim opowiadającym o korupcyjnej propozycji, przesała do Rzecznika Praw Obywatelskich. Poprosiła go, by interweniował w jej sprawie.

Jak postąpić w sytuacji zaistnienia przestępstwa korupcyjnego, czyli co zrobić gdy dało się w łapę? - przypadek trzeci

Każdy może uwikłać się w sytuację korupcyjną. Jedni z pobudek osobistych, inni zawodowych. Ale prawo daje każdemu (bez względu czy dawał, czy przyjmował nienależyte korzyści) szanse wycofania się z takiego procederu. Jeśli ktoś zawiadomi policję, prokuraturę o popełnionym przez siebie przestępstwie, może uniknąć odpowiedzialności karnej lub uzyskać złagodzenie kary w tych okolicznościach.

Pan Marian Z. prowadzi firmę budowlano-remontową. Kilka lat temu brał udział w przetargu ogłoszonym przez władze samorządowe na budowę zespołu szkół. Do przetargu stawały firmy z całego powiatu. Kiedyś spotkał jednego z radnych, zastępcę burmistrza. Poszli na wspólny obiad. Jakoś zaczęli rozmawiać o tym, że sąsiedzi powinni sobie pomagać, powinni się wspierać. Pan Marian przystał na takie opinie burmistrza. Szczególnie gdy ten opowiedział mu o kryteriach na podstawie których komisja przetargowa będzie oceniała oferty. Pan Marian nieco zmodyfikował swoją i wygrał. Dostał zamówienie na inwestycję wartą kilkaset tysięcy złotych. Nie zdziwił się, gdy zastępca burmistrza zapytał go, czy może podesłać jakiegoś swojego pracownika do drobnych prac remontowych. Ekipa pana Mariana remontowała dom samorządowego urzędnika przez trzy tygodnie. Przeprowadzili remont kapitalny wart około 45 tysięcy złotych.

Niby nikt nie wiedział o układzie z urzędnikiem, ale jakoś pan Marian niechętnie przystępował do kolejnych kontraktów. Po dwóch latach postanowił przyznać się do popełnionego czynu. Złożył odpowiednie zawiadomienie w prokuraturze rejonowej. Ta na podstawie jego zeznań rozpoczęła śledztwo przeciwko zastępcy burmistrza.

Zawsze możemy okazać czynny żal i przyznać się do popełnienia przestępstwa. Ważne jest jednak byśmy zrobili to sami, zanim staniemy się podejrzani.

Linki do stron zawierających treści antykorupcyjne

Fundacja Centrum Badania Opinii Publicznej
www.cbos.pl

Ministerstwo Finansów
www.mf.gov.pl

Ministerstwo Sprawiedliwości
www.ms.gov.pl

Komenda Główna Policji
www.kgp.gov.pl

Najwyższa Izba Kontroli
www.nik.gov.pl

Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego
www.abw.gov.pl

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
www.hfhrpol.waw.pl

Centrum Edukacji Obywatelskiej
www.ceo.org.pl

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej
www.frdl.org.pl

Instytut Spraw Publicznych
www.isp.org.pl

Fundacja Komunikacji Społecznej
frs.dobrestrony.pl

Polski Oddział Banku Światowego
www.worldbank.org.pl

Centrum Monitoringu Wolności Prasy
www.freepress.org.pl

Fundacja im. Stefana Batorego
www.batory.org.pl

Transparency International
www.transparency.org

Transparency International – Polska
www.transparency.pl

Gazeta Prawna
www.gazetaprawna.pl

Strona internetowa dziennika „Rzeczpospolita” poświęcona korupcji
www.rzeczpospolita.pl

International Business Leaders Forum
www.iblff.pl

Związek Firm Public Relations
- Czyste Informacje
www.zfpr.pl

Stop Korupcji
www.stopkorupcji.org

Centrum Adama Smitha
www.adam-smith.pl

Fairplay
www.fairplay.org.pl

Normalne Państwo
www.normalne.pl

Fundacja Academia Iuris
www.academiaiuris.pl

Małopolskie Forum Przedsiębiorczości
www.mfp.org.pl

Stowarzyszenie Ekspertów
i Specjalistów ds. Wykrywania Przesłęstw
i Nadużyć Gospodarczych
www.acfe.pl

Informations Systems Audit
and Control Association,
Warsaw Chapter
www.isaca.org.pl

Fundacja Odpowiedzialność Obywatelska
www.odpowiedzialnosc.org

Krajowy Związek Lokatorów i Spółdzielców
www.kzlis.konin.lm.pl

Instytut Sobieskiego
www.sobieski.org.pl

Przejrzysta Polska
www.przejrzystapolska.pl

